

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія:
ФІЛОЛОГІЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 50 том 2

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

Збірник включено до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України зі спеціальності 035 «Філологія» на підставі Наказу Міністерства освіти і науки України № 1471 від 26.11.2020 р. (додаток 3).

Видання включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)

Серію засновано у 2010 р.

Засновник – Міжнародний гуманітарний університет

Друкується за рішенням Вченої ради Міжнародного гуманітарного університету
протокол 2 від 28.10.2021 р.

Видавнича рада:

С.В. Ківалов, акад. АПН і НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – голова ради; **А.Ф. Крижановський**, член-кореспондент НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. – заступник голови ради; **М.П. Коваленко**, д-р фіз.-мат. наук, проф.; **С.А. Андронаті**, акад. НАН України; **О.М. Головченко**, д-р екон. наук, проф.; **М.З. Згуровський**, акад. НАН України, д-р техн. наук, проф.; **В.А. Кухаренко**, д-р філол. наук, проф.; **Г.П. Пекліна**, д. мед. наук, проф.; **О.В. Токарєв**, Засл. діяч мистецтв України.

Головні редактори серії: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов професійного спілкування **В.Я. Мізецька**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри прикладної лінгвістики **М.В. Мамич**.

Редакційна колегія серії «Філологія»:

С.В. Голик, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; **І.І. Дмитрів**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури та теорії літератури, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка; **М.І. Зубов**, доктор філологічних наук, професор кафедри германських та східних мов, Міжнародний гуманітарний університет; **А.А. Кісельова**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, Національний університет «Одеська юридична академія»; **А.П. Ладиненко**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов № 2, Національний університет «Одеська юридична академія»; **Г.В. Савчук**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу та мовознавства, Міжнародний гуманітарний університет; **Ю.О. Томчаковська**, кандидат філологічних наук, доцент, в.о. зав. кафедри іноземних мов № 2, Національний університет «Одеська юридична академія»; **О.В. Шевченко-Бітенська**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов № 1, Національний університет «Одеська юридична академія»; **О.К. Гадамський**, доктор філологічних наук, доктор габлітований гуманітарних наук в області мовознавства (Варшавський університет), професор, завідувач кафедри білоруських та українських досліджень, Інститут славістики, Опольський університет (Ополе, Польща).

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Повне або часткове передрукування матеріалів, виданих у збірнику
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету»,
допускається лише з письмового дозволу редакції.

При передрукуванні матеріалів посилання на
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету» обов'язкове.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 16819-5491Р від 10.06.2010

Адреса редакції:

Міжнародний гуманітарний університет, офіс 502,
вул. Фонтанська дорога, 33, м. Одеса, 65009, Україна,
тел. (+38) 099-547-85-90, www.vestnik-philology.mgu.od.ua

© Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.

Серія: «Філологія», 2021

© Міжнародний гуманітарний університет, 2021

*Крупка М. А.,**кандидатка філологічних наук,**доцентка кафедри української літератури**Рівненського державного гуманітарного університету*

ХУДОЖНЄ КОНСТРУЮВАННЯ РОДОВОЇ ІСТОРІЇ В РОМАНІ МАРІЇ МАТІОС «БУКОВА ЗЕМЛЯ»

Анотація. У статті доведено, що в романі Марії Матіос «Букова земля» вітчизняна історія постає крізь призму родового наративу – династії Васильків. Значення має, з одного боку, високе дворянське походження, яке формує структуру й норми поведінки кожного члена сім'ї, а з іншого – травматичні суспільно-політичні події, що кардинально змінюють вікові сімейні канони та ієрархії. У тексті піднімається проблема пам'яті, що реалізується через концепти архіву, родового дерева та фамільного гнізда. Марія Матіос показує, що кожне наступне покоління проходить власний шлях національної самоідентифікації; протиставлення приватної та публічної презентації супроводжує членів родини впродовж усієї історії, а політична ситуація провокує асимілятивні процеси. Особливе місце у структурі роду відводиться інституту шлюбу, що ґрунтувався на династичній домовленості, відтак функціонував на основі виписаних прав та обов'язків обох сторін, закорінених у патріархальну парадигму. Діти становлять неодмінну ланку в сімейній структурі, адже вони – продовжувачі роду та спадкоємці статків. Загалом ідеться про певну жіночу спільноту Васильків, яка об'єднана специфічним виміром буття: історіями кохання, народженням дітей, облаштуванням домашнього простору, піклуванням про близьких. Політичні катаклізми сприяють розкитуванню патріархальних основ родини, а травматичні ситуації відкривають можливості для формування альтернативних моделей гендерної ідентифікації поза материнською функцією. Модус повсякдення, який втілює жіноча нарація, функціонує як особлива форма розгортання історії на протигагу публічному виміру діяльності чоловіків. Таким чином, приватне життя персонажів перетворюється на віддзеркалення глобальної історії з її політичним устроєм, економічними й соціальними реаліями. В елемент повторюваності, що є ознакою спадкоємності, політичні події вносять свої корективи, тому у ХХ столітті спостерігаємо множинність родового досвіду. Особливе місце в художній структурі посідає історія Николая Василька, що розгортає державотворчу концепцію роману.

Ключові слова: рід, покоління, гендерна роль, історія, пам'ять, ідентифікація.

Постановка проблеми. У сучасній українській літературі активно опрацьовується історична тема. Це можна пояснити думкою Едварда Саїда, який зазначає: «Звернення до минулого – одна з найпоширеніших стратегій інтерпретації теперішнього. Їх породжує не лише незгода стосовно того, що було в минулому і чим було минуле, а радше непевність стосовно того, чи минуле насправді минуло, завершилося, пройшло, чи триває – хоч, мабуть, і в інших формах» [1, с. 37]. Так, твори Софії Андрухович «Амадока», Оксани Забужко «Музей покинутих секретів», Марії Матіос «Букова земля» та інші кон-

струюють в інтелектуальному просторі України колективну пам'ять крізь призму родинного наративу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема пам'яті стала визначальною у світовій гуманітаристиці середини ХХ століття та знайшла своє відображення в численних наукових розвідках. Однією з найцікавіших є робота Аляйди Ассман «Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті», у якій осмислюються культурні моделі функціонування пам'яті. У межах цього дискурсу працювали також Ян Ассман, Юрій Лотман, П'єр Нора, Поль Рікер та інші дослідники. Вітчизняні наукові стратегії розроблено Тамарою Гундоровою, Оксаною Пухонською, Ярославом Поліщуком та іншими літературознавцями.

Так, Ярослав Поліщук окреслив тенденцію появи в сучасному художньому просторі літератури, яка «інтуїтивно звернулася до сфери раніше заблокованої та зафальшованої історії, аби вдихнути в неї нове життя, надати історичним сюжетам злободенності, переосмислюючи їх у контексті сьогоденних реалій» [2, с. 142]. Такі твори, на думку дослідника, забезпечують мнемощричну функцію мистецтва. Своєю чергою Оксана Пухонська акцентує увагу на тому, що художня література – один із найпродуктивніших інструментів формування парадигми пам'яті, оскільки «вона стає альтернативним до історичного джерелом знання про минуле, яке, на відміну від історичної мови фактів, за допомогою образно-асоціативних смислів активно перекодує мову досвіду в доступну і зрозумілу мову сучасності» [3, с. 9–10].

Відтак літературознавці окреслили в контексті меморіального дискурсу поколіннєву проблематику. Зокрема, у дослідженні Тамари Гундорової «Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми» йдеться про те, що представлення (презентація) історії, у тому числі у формі родового наративу, включає уявне повторення пережитого та пройденого [4, с. 117]. Ольга Башкірова в монографії «Гендерні моделі сучасної української романістики» доходить схожого висновку: «Відновлення розірваних часових ланок у контексті національного письменства найчастіше відбувається шляхом реконструкції «малих наративів», історії роду як складника великої національної історії» [5, с. 156]. Однак у літературознавчих працях, зосереджених на загальній характеристиці особливостей вияву проблеми пам'яті в сучасній українській літературі, роман Марії Матіос «Букова земля» не взято до уваги, що й визначає актуальність представленого до уваги дослідження.

Формулювання мети статті. Очевидно, що осмислення історичного дискурсу сучасної вітчизняної літератури потребує подальшого дослідження із залученням ширшого контексту, тому вважаємо за доцільне проаналізувати роман Марії

Матіос «Букова земля» в межах меморіальних студій як родинний нарратив.

Виклад основного матеріалу дослідження. Коментуючи появу роману «Букова земля», авторка зауважила важливість історичного контексту твору для осмислення сучасних суспільно-політичних реалій: «Коли я поринаю в історію, і неважливо, чи це історія двохсот чи п'ятдесятилітньої давності, відчуваю себе сапером, який іде замінованим полем. Так замінували наше минуле, теперішнє, і багато кому хочеться замінувати й наше майбутнє» [6].

Однією із центральних у романі є сюжетна лінія роду Васильків, яка простежується на прикладі багатьох поколінь і відображає складні перипетії політичної історії краю, оскільки переважним подієвим локусом є територія Буковини, що, як і будь-яке прикордоння, найчастіше стає лінією розмежування та предметом політичних маніпуляцій у часи глобальних світових зрушень. Історичний жанр твору зумовлює його художню структуру, адже приватна історія родини Васильків вписана у велику суспільну історію Буковини, вибудовується за допомогою різнорідних нарративів: спогадів, свідчень очевидців, епістолярію, екскурсів у минуле, документів, архівних матеріалів, мемуарів, рефлексій із приводу родинної історії тощо.

Відтак на прикладі сімейства Васильків доречно осмислити родинну модель стосунків, на які впливають два важливі фактори. З одного боку, це високе дворянське походження, яке формує структуру й норми поведінки кожного члена сім'ї, а з іншого – травматичні суспільно-політичні події, що кардинально змінюють вікові сімейні канони та ієрархії. У тексті піднімається проблема пам'яті, що значною мірою реалізується через концепти архіву, який уже в середині XIX століття відображав динамічну структуру державотворення на цих землях («*акуратно скручений у трубочку і перев'язаний золотою ниткою родинний архів – із поживоклих православних церковних книг, молдавських грамот, турецьких булл, австрійських посвідок, замкнутий у вельми коштовній мідній карабушці, верх якої обтягнуто найтоншою телячою шкірою із витиснутим родинним гербом Васильків*» [7, с. 70]), родового дерева («*цьому дереву вже більше чотирьох століть*» [7, с. 72]), фамільного гнізда («*саме це фамільне гніздо – справжній Китайський мур, що тримає його у тонусі й певній безпеці*» [7, с. 237]), що символічно відображають генетичну спільність родини та увиразнюють зв'язок поколінь, а також є кодом дешифрування пам'яті, наприклад: «*Майбутні Василькові внуки і правнуки мусять знати про свій рід усе, щоби продовжувати його міць і безперечну славу*» [7, с. 71]. Про важливість архіву в контексті колективної пам'яті йдеться в науковій розвідці А. Ассман [8, с. 361].

Марія Матіос, послуговуючись історичними джерелами, виводить родовід династії із часів монгольських завоювань: родоначальник Васильків – Козак – у XV столітті прийшов на Буковину з території Русі у складі козацького війська. У пам'яті нащадків функціонує оповідь XVIII століття про подружжя Александра де Козака-Василька та турецької принцеси Марії Абази, яка вольовим рішенням змінила офіційну історію династії, відмовившись від родового прізвища Козак. У переказах ідеться про дві причини такого рішення: політичну (російське військо в цей час залишає Буковину) та внутрішньосімейну. Як для матері, що переживає розчарування у своїх дітях (молодший син Дмитро веде розгульний спосіб життя та має пристрасть до кар'єрства), їй притаманно шукати причини асоціальної пове-

дінки нащадків, і вона знаходить їх у спадковості: «*Прабабуся Марія Абаза вважала, що не що інші, як колишня козацька вольниця усіх попередніх Козаків-Васильків час від часу озивається в крові її нащадків*» [7, с. 278]. Варто вказати на нетиповість подружжя Козаків-Васильків, адже патріархальний устрій чітко регламентує функції кожного члена сім'ї, і прийняття рішень – однозначно прерогатива чоловіка. Проте в цьому випадку саме вибір дружини став вирішальним, зумовлений, між іншим, походженням, адже її генетична пам'ять трактує козаків як ворогів, тому через маніпулятивні технології матір позбавляє нащадків правдивої історії. Хоча принцип династичного шлюбу не передбачає таку категорію, як любов, проте саме почуттями мотивується ухвалення цього вікопомного рішення, яке кардинально змінило національну ідентифікацію та історію роду Козаків-Васильків: Александр «*любив свою чорну і незвично владну турчанку безмірно, тому, хоча й зі скрипом, а все ж пішов на поступки дружини з урізанням родинного прізвища*» [7, с. 278]. Більше того, всупереч звичасвому праву старшого сина Дмитра де Козака-Василька, який неналежно виконував покладені на нього за статусом і походженням обов'язки, уперше в історії роду позбавлено права спадковості на користь молодшого Йордакія. Ця тема залишалася табуваною для наступних поколінь, оскільки «*непохитна батьківська воля стала вищою від неписаного закону родини*» [7, с. 63] та виходила за межі соціокультурних і правових норм держави.

Наступна сюжетна лінія розгортає оповідь середини XIX століття про Йордакія фон Василька. Саме він став продовжувачем династії та засновником родового маєтку Берегомет, що асоціювався з родинним домашнім вогнищем у його численних нащадків. Цей локус співвідноситься в романі з категорією пам'яті. Герой не лише дбає про матеріальні цінності, що було прерогативою для попередників, а й прагне утвердитися соціально, здобувши титул барона Серетського. Основна життєва установка Йордакія фон Василька – реалізувати себе в дітях. Він постає насамперед як батько, тому саме благополуччя спадкоємців є мотивацією його рішень. До регламентованих традицій аристократії входить і династичний шлюб, укладений із метою примноження статків та підкріплення соціального статусу: «*Традиції сталі і незмінні, як схід і захід сонця: знать парувалася зі знаттю. Знать продовжувала знать. Спадкоємцем залишався старший син. Ніяких мезальянсів. Жодних розлучень, крім смерті. І так буде завжди, поки не закінчиться останній аристократ у фамілії. По-іншому бути не може*» [7, с. 66]. Саме такому критерію відповідало одруження Йордакія з Анною Калмуцькою, яка була на шістнадцять років молодшою за нього. Типово для патріархального устрою чоловік має необмежену владу над усіма членами сім'ї. Сакральний для української культури варіант жінки-матері, хранительки роду й домашнього вогнища уособлює його дружина. Вона маркується через мовчання та смиренність, її постать сюжетно функціонує лише в роздумах чоловіка. Призначення жінки – продовжувати рід, саме в такий спосіб Анна має ідентичність матері: народила шестеро синів і трьох доньок. Батьки виокремлюють старшого сина Александра, оскільки з ним пов'язують життєву перспективу та продовження династії. Йордакій трактує рішення батьків, які змінили родинне прізвище, як прояв політичної кон'юнктури: «*задля безпечного майбутнього своїх дітей прізвище можна змінити, скоротити чи подвоїти, але кров змінити не годен*» [7, с. 71], проте вважає, що найголовнішим є походження, яке визначає

долю й характер людини. Концепт рідної крові/кровного зв'язку є одним із визначальних у творі. Проблемною для Васильків є національна ідентифікація, яка пов'язана з політичною ситуацією та закорінена в мові і релігії.

Наступна родинна історія описує життєві перипетії спадкоємця династії Александра фон Василька, якому ще за життя батько, Йордакій фон Василько Серетський, відповідно до аристократичної традиції вибрав подружню пару – Катінку фон Флондор. Попри те, що шлюб був укладений за угодою сторін, у романі спроектовано родинну ідилію, побудовану на чіткому розподілі гендерних ролей. Матія Матіос наділяє голосом і жіночий персонаж, описуючи її погляд на основоположні речі. Чоловік – носій типових маскулітних ознак: раціональності, логічності, екстравертної спрямованості. Натомість *«рейта – чоловікові статки, гендель, громадська діяльність, намагання впливати на політику краю шляхом участі у крайових дискусіях і місцевих виборах – для задоволеної життям молодої пані не мали аніякогісінського значення»* [7, с. 76]. Дружина – типовий взірць фемінності, наділена ірраціональністю, чуттєвістю, експресивністю, інтровертністю, її сфера – сексуальність, тобто відбувається реабілітація тілесності у шлюбі. Катінка зваблює чоловіка модним вбранням, вигадливою зачіскою, еротичними жестами. Інтимні стосунки подружжя підкреслюються через опис тілесних відчуттів задоволеної жінки, руської мови, що стає еротичним фетишем коханців, особливих кодових слів, сексуальних ігор. У зображенні сім'ї увага акцентується на любовному складнику, їхні стосунки побудовані на особистому зацікавленні одне одним, у договірному шлюбі партнери лише пізнають одне одного, проходячи всі фази: знайомство, зацікавленість, закоханість, пристрасть і, зрештою, любов. Освячена традицією модель шлюбу наповнюється новим змістом. Катінка фон Флондор стає не лише коханою дружиною, а й матір'ю численних нащадків. Діти становлять неодмінну ланку в сімейній структурі, адже вони – продовжувачі роду та спадкоємці статків. Поява в подружжя дітей додає йому соціальної ваги, а жінці – статусу. Проте, навіть народивши чотирьох синів, Катінка фон Флондор маркується через ідентичність коханки, адже після раптової смерті чоловіка стрімко старіє, впадає в депресивний стан (не розмовляє, не реагує на зовнішні події), живе у площині спогадів.

Подальший сюжет розкриває історію родини старшого сина Александра фон Василька та Катінки фон Флондор Георга фон Василька і його дружини Елізи Оганович. Цей шлюб ґрунтувався на династичній домовленості, відтак функціонував на основі чітко виписаних прав та обов'язків обох сторін. Хоча між подружжям не було кохання, проте урівноважені стосунки поваги й турботи, що маркували шлюб, робили цю дворянську модель взірцем для молодших Васильків. Життя Георга фон Василька розвивалося за батьківським сценарієм: він активно любив інтереси краю, проте зі зміною політичної ситуації добровільно склав повноваження депутата та повернувся до родинного бізнесу. Постать дружини проявляється в романі епізодично, насамперед як взірцевої господині: навіть у непроті часи вигнання їй вдається створювати комфортне побутове середовище. Однак політичні події, війна та прихід до влади більшовиків руйнують сімейну ідилію, і спадкоємець Георга фон Василька – син Александер – з дружиною та малолітніми дітьми змушений втікати до Румунії, оскільки їхній родинний маєток Берегомет націоналізований радянською владою.

Історія молодшого сина Александра фон Василька та Катінки фон Флондор – Стефана фон Василька – розгортається частково. Він – кадровий офіцер цісарської армії, очолював Перший гуцульський добровольчий батальйон під час Першої світової війни. Проте, попри психологічні травми й фізичне каліцтво, саме воєнний досвід є визначальним у його самоідентифікації. У романі показано, що для родового устрою Васильків традиційно жінка уособлює патріархальні структури, проте на прикладі життєвої історії доньки Стефана фон Василька авторка виводить материнські функції у проблемне поле, надаючи їм характеру дискусійності, оскільки Зоя стає відомим астрономом і цілком присвячує себе науці.

Паралельно з гілкою роду Йордакія фон Василька у творі розгортається історія спадкоємців його брата Дмитра, що був позбавлений династичного статусу. Зокрема, описується історія сина Николая, життєва стратегія якого мало узгоджується з родовими схемами, адже до сфери його інтересів не належать господарство та політика, натомість він використовує свої статки модерно: невпинно подорожує, колекціонує мистецькі твори, захоплюється мисливством. Шлюб Николая Василька та Євгенії Науман із роду Деметрі традиційно був династичним. Історія їхнього сина є однією із центральних у творі. Марія Матіос використовує документальні джерела, оскільки Николай Василько-молодший відіграв помітну роль у побудові української держави [9].

У романі «Букова земля» простежується особлива доля героя в контексті як вітчизняної, так і родинної історій. Николай Василько постає складною особистістю, людиною широких поглядів із кипучою життєвою енергією, що була спрямована у громадське русло. Наративна історія будується на описі життєвого шляху персонажа від народження до смерті, вона включає оповідь про його батьків та дітей. Відповідно, Марія Матіос моделює цілісну життєву парадигму героя, який переживає складну еволюцію особистісного становлення. Рання смерть батька стала спусковим механізмом для реалізації генетично зумовлених асоціальних нахилів (*«Жінки. Подорожі. Казино. Вино. Жінки. Карти»* [7, с. 276]), проте саме сприяння сім'ї спонукало зайнятися громадськими справами та поступово стати найвідомішим політиком краю, а в часи політичних катаклізмів уже Николай Василько бере під опіку численних родичів, що перебувають у статусі біженців. Крім того, саме родинні зв'язки дали поштовх до відновлення національної ідентичності, адже сім'я Николая Василька-старшого та Євгенії Науман була румунськоцентричною. Перші моменти самоусвідомлення приходять через системне вивчення української мови, згодом він уже виголошує блискучі промови рідною мовою в парламенті як представник українського народу та надалі ідентифікує себе з українством як політичною нацією.

Традиційно перший шлюб Николая був династичним. Постать дружини, дворянки Ольги Гергель, маркується через тему походження та хворобливості. Після її смерті залишається четверо дітей, які не мають близького зв'язку з батьком, оскільки вони не здатні, як і династія Васильків загалом, визнати його право на стосунки з іншою жінкою, адже дітям *«не потрібна мачуха з довгим шлейфом коханців і мутною репутацією»* [7, с. 321]. Любовна історія політика Николая Василька та актриси Герди Вальде описана у творі детально, обоє героїв наділені голосами, що дає змогу побачити еволюцію відносин від пристрасного курортного роману до жертвності у шлюбі.

Кожен із них заради кохання відмовився від частини власної ідентичності. Хоча Николая глибоко ранить «війна з родиною за Джетті» [7, с. 320], яка для династії «чужа» («насія з низького стану, юдейка, та це й легкого поводження» [7, с. 320]), проте він обирає любов і жодного разу не шкодує про це. Герда Вальде кардинально відрізняється від традиційного типу дружин роду Васильків за зовнішністю (була мініатюрною), походженням (мала єврейське коріння), характером (нагадувала «пляшку розкоркованого шампанського» [7, с. 325]), життєвими пріоритетами (реалізувалася в публічному просторі), однак утворює ідеальну пару з Николаєм Васильком. Більше того, заради чоловіка, «що був їй і за батька, і за брата, і за найсолідшого у світі коханчика» [7, с. 326], вона жертвує професійною кар'єрою, сходить зі свого артистичного шляху на піку слави та вступає у шлюб після 9 років побачень, змінюючи ідентичність від актриси через коханку до дружини й удови. Марія Матіос описує гармонійне подружнє життя, яке побудоване всупереч родині та обставинам, проте вартє цих протистоянь.

Далі розповідається життєва історія сина Николая Василька Гамількара. Батько всіляко намагається застерегти спадкоємця від помилок своєї юності та зрештою за допомогою хитромудрих маніпуляцій знищує його любовні стосунки. Николай Василько чинить стосовно коханої жінки сина так само, як родина щодо його дружини: «Може, підсвідомо Коко порівнював військовичку Кузь зі своєю Джетті» [7, с. 260]. Він увиразнює відмінне в постатях жінок, проте не бачить подібності: вони однаково чужі для аристократичного роду Васильків, де шлюби є частиною династичних угод, а не особистим вибором кожного. Однак якщо Николай Василько здатний всупереч родині відстояти право на щастя, то Гамількар упокорюється, при цьому любовна травма назавжди змінює його характер і спосіб життя – він стає самітником. У роки Другої світової війни спадкоємець блискучої династії Васильків, інженер Гамількар лицар фон Василько, мешкає у Відні, «ледве животіє у тісняві крихітного помешкання, де заледве поміщається дві людини, і з усього видно, живе дуже й дуже оццадливо» [7, с. 594], проте, як і батько, вірить в ідею, оскільки володіє нетлінним скарбом – сімейним архівом династії Васильків, що в тогочасних політичних умовах актуалізується, сприяючи відновленню родинних зв'язків. Дві доньки та син Теофіла фон Василька також мешкають у Відні. Наймолодші представниці роду Васильків утверджують ідею особистісної цінності жінки та реалізуються поза материнською сутністю, яка вважалася ідентифікаційною моделлю для їхніх предків. Після аншлюсу вони, як і їхній брат, адвокат Александер фон Василько, змушені доводити своє арійське походження за допомогою фамільного архіву: «Без цього годі сподіватися на державну роботу, спокій, а подеколи – навіть життя» [7, с. 587]. У часи Другої світової війни правник змушений стати солдатом Третього Рейху. Війна на Східному фронті зробила з представника вельможної династії вбивцю: «Александер розумів, що з точки зору міжнародного права він тепер – воєнний злочинець» [7, с. 586]. Перебуваючи в центрі катастрофічних подій, він втратив самоідентифікацію, оскільки знівелював духовну й моральну традицію предків. На переконання дослідниці Сьюзен Зонтаг, однією з найстійкіших метафор є моралістичне бачення хвороби як покарання [10, с. 40]. Відповідно, руйнування психічної цілісності провокує розвиток тілесної хвороби в персонажа, яка зрештою символічно призводить недостойного нащадка Васильків до смерті від зараження крові.

Висновки. У романі «Букова земля» історична тема тісно пов'язана з проблемою пам'яті. Марія Матіос демонструє опозиційність до метанаративів офіційної історії через вибір життєпису роду Васильків як одного із центральних сюжетів твору. У романі акцентується спадкоємність не лише статків, а й моральних постулатів. Таким чином, авторка виходить на проблему національної еліти, оскільки ця тема наразі в інтелектуальному просторі України проговорена не досить.

Результати здійсненого аналізу можуть бути використані у процесі проведення подальших досліджень, пов'язаних з історичною проблематикою в сучасній українській літературі.

Література:

1. Саїд Е. Культура й імперіалізм / пер. з англ. К. Ботанова, Т. Цимбал. Київ : Критика, 2007. 608 с.
2. Поліщук Я. Гібридна топографія. Місця й не-місця в сучасній українській літературі. Чернівці : Книги-XXI, 2018. 272 с.
3. Пухонська О. Літературний вимір пам'яті. Київ : Академвидав, 2018. 299 с.
4. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми: статті та есеї. Київ : Грані-Т, 2013. 548 с.
5. Башкирова О. Гендерні моделі сучасної української романістики. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018. 352 с.
6. Хоменко М. Марія Матіос. Прима української літератури. Літературні зізнання про пристрасть, сльози, примхи і сховище для минулого. URL: <https://ukrainky.com.ua/mariya-matios-pryma-ukrayinskoyi-literatury/> (дата звернення: 25.06.2021).
7. Матіос М. Букова земля. Роман-панорама завдовжки у 225 років. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2019. 928 с.
8. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / пер. з нім. : К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. Київ : Ніка-Центр, 2012. 440 с.
9. Шевелєва М. Микола фон Василько – буковинський аристократ, який фінансував Українську революцію. URL: <https://uain.press/blogs/mykola-fon-vasylko-bukovynskiy-arystokrat-yakyj-finansuvav-ukrayinsku-revoljutsiyu-1204080> (дата звернення: 25.06.2021).
10. Зонтаг С. Хвороба як метафора СНІД та його метафори / пер. з англ. Т. Бойко. Київ : Видавництво Жупанського, 2012. 162 с.

Krupka M. Artistic construction of the ancestral history in the novel by Maria Matios “The Beech Land”

Summary. The article proves that in the novel by Maria Matios “The Beech Land”, Ukrainian history appears through the prism of a generic narrative – the Vasylykiv dynasty. On the one hand, a high noble origin, which forms the structure and norms of behaviour of each member of the family; on the other hand, traumatic social and political events radically change age-old family canons and hierarchies. The text raises the issue of memory, which is largely accomplished through the concepts of archive, family tree and family nest. Maria Matios shows that each succeeding generation goes its way of national self-identification, the opposition of private and public presentation accompanies family members throughout history, and the political situation provokes assimilation processes. A special place in the structure of the family is given to the institution of marriage, which was based on a dynastic agreement, and thus functioned based on written rights and responsibilities of both parties, rooted in the patriarchal paradigm. Children are the indispensable link in the family structure because they are the successors of the clan and the heirs of fortunes. In general, we are talking about a certain female community of Vasylykiv, united

by a specifically female dimension of being: love stories, the birth of children, arrangement of home space, caring for loved ones. Political cataclysms contribute to the undermining of the patriarchal foundations of the family, and traumatic situations open up opportunities for the formation of alternative models of gender identification outside the maternal function. The mode of everyday life is embodied by the female narrative functions as a special form of unfolding history as opposed to the public dimension of men's activities. Thus, the private life

of the characters become a reflection of global history with its political system, economic and social realities. In the element of recurrence, which is a sign of continuity, political events make their adjustments, and as a result, in the twentieth century, we see a multiplicity of experiences Vasylkiv. The history of Nikolai Vasylo occupies a special place in the artistic structure, which unfolds the state concept of the novel.

Key words: gender, generation, gender role, history, memory, identification.

CONTENTS

LITERATURE STUDIES

<i>Abdullaeva U.</i> "GOLDEN APPLE" IN THE WORKS OF ZIA GOYALP AS A SYMBOL OF THE IDEAL "TURAN" AND TURANISM.....	4
<i>Aivoronska A., Pokrovska I.</i> THE CORRESPONDENCE PROBLEM OF THE TERMS DENOTING "SHORT STORY" IN SLAVIC, TURKIC AND WESTERN EUROPEAN LITERARY STUDIES.....	8
<i>Aleksenko V.</i> ONEIRIC MOTIVES IN THE TALE "THE GIRL WHO COULD TAME NIGHTMARES" BY R. RIGGS.....	12
<i>Honcharova O.</i> "I WISHED TO TELL THE TRUTH": THE MOTIVE OF ALCOHOL ADDICTION IN "THE TENANT OF WILDFELL HALL" BY A. BRONTE.....	15
<i>Krupka M.</i> ARTISTIC CONSTRUCTION OF THE ANCESTRAL HISTORY IN THE NOVEL BY MARIA MATIOS "THE BEECH LAND".....	19
<i>Medvedchuk O.</i> THE NEOMYTHOLOGICAL TRANSFORMATION OF THE ETERNAL RETURNING MOTIF IN YURI VYNNYCHUK'S NOVEL «TANGO OF DEATH».....	24
<i>Pavliuk A., Sheludchenko S., Muzh M.</i> THE GENRE PARADOX IN DAN SIMMONS' NOVEL <i>THE TERROR</i>	30
<i>Pecherskyh L.</i> INTERGENERIC SYNTHESIS IN THE NOVEL "RADIO NIGHT" BY YU. ANDRUKHOVYCH.....	34
<i>Pinchuk T., Horban N.</i> IVAN SAVYCH'S WORK IN THE BIOGRAPHICAL CONTEXT.....	38
<i>Podenko O.</i> FILATOV'S FAIRY TALE "CINDERELLA: BEFORE AND AFTER" AS A SATIRE ON THE MORAL DEFORMATION OF THE MODERN MAN.....	42
<i>Pochynok L.</i> "THE WORLD OF TRUTH AND LOVE": CHRISTIAN VECTOR LIFE CREATIVITY OF PANAS MYRNY.....	46
<i>Prykhodko V., Viediernikova T.</i> THE MYSTERIOUS FORCE OF LOVE IN THE NOVEL "LAVENDER ROOM" BY NINA GEORGE.....	51
<i>Pustovit V.</i> FOLKLORE SEGMENT IN WRITERS' EPISTOLARY.....	55
<i>Razumenko I.</i> IDEAS OF EXISTENTIAL PHILOSOPHY IN THE MODERN LITERATURE IN FRANCE.....	60
<i>Razumenko T.</i> CREATING SYMBOLISM AND IMPRESSIONISM AESTHETICS IN THE DRAMA OF FEDERICO GARCIA LORCA.....	64
<i>Shkuropat M. Yu.</i> "AM I A ROGUE PALMERIN OR LANCELOT?": AUTHORIAL IDENTITY IN THE NOVELS <i>ERASURE</i> AND <i>THE WATER CURE</i> BY PERCIVAL EVERETT.....	68

